

NÊU GƯƠNG VỀ ĐẠO ĐỨC TRONG TƯ TƯỞNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

LÊ THỊ TÚY NA⁽¹⁾

Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam trong hành động cách mạng của Đảng và dân tộc ta. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng đã khẳng định: “Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, kết quả của sự vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của nước ta, kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại; là tài sản tinh thần vô cùng to lớn và quý giá của Đảng và dân tộc ta, mãi mãi soi đường cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta giành thắng lợi”⁽¹⁾. Trong đó, tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức và tấm gương đạo đức của Người luôn là những bài học lớn, sâu sắc và có ý nghĩa vô cùng quan trọng trên con đường xây dựng thành công xã hội chủ nghĩa tại Việt Nam.

Trước những biến động toàn diện của một đất nước đang trong thời kỳ đổi mới, chúng ta cần nhận thấy bên cạnh những thành tựu rực rỡ về mặt kinh tế và ổn định về chính trị thì thực trạng suy thoái đạo đức xã hội cũng diễn ra ngày càng phức tạp và phổ biến trong hầu hết các tổ chức

xã hội, là rào cản gây ảnh hưởng lớn đến sự tôn vinh và phát triển lâu dài của đất nước. Hơn lúc nào hết, chúng ta cần khẳng định và đẩy mạnh: “*Đặc biệt, học tập và làm theo tấm gương đạo đức của Người là một biện pháp quan trọng để mọi cán bộ đảng viên và tổ chức đảng sửa chữa, khắc phục tình trạng suy thoái “có tính nghiêm trọng” về đạo đức, lối sống, giữ vững niềm tin của nhân dân về sự lãnh đạo của Đảng*”⁽²⁾, nêu gương về đạo đức trong cán bộ, đảng viên đối với nhân dân, chấn chỉnh nền đạo đức trong toàn xã hội.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức là sự đúc rút, kế thừa từ chủ nghĩa yêu nước và các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam; tinh hoa văn hóa nhân loại về đạo đức đến tư tưởng đạo đức nhân bản, nhân văn, giải phóng con người của chủ nghĩa Mác - Lênin. Tất cả được hòa quyện, thẩm thấu, chắt lọc trong phẩm chất, trí tuệ và hoạt động thực tiễn phong phú của Hồ Chí Minh làm nên những tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh phù hợp với văn hóa truyền thống con người Việt Nam, đáp ứng nhu cầu đòi hỏi của thực tiễn cách mạng. Đạo đức Hồ Chí Minh là đạo đức cách mạng, đạo đức của con người hiện thực nhằm cải tạo thực tiễn xã hội. Sức sống mãnh liệt, sức hấp dẫn lớn của đạo đức Hồ Chí Minh xuất phát từ tư tưởng “nêu

⁽¹⁾ ThS. Trường Cao đẳng Công nghệ Thông tin Hữu nghị Việt - Hàn

⁽²⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 88.

⁽²⁾ Ban Tư tưởng - Văn hóa trung ương, *Đẩy mạnh học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2007, tr.5-6.

gương về đạo đức” và chính Người là một tấm gương sống về những giá trị đạo đức của mình. Hồ Chí Minh và thế hệ của Người đã luôn là những con người xung phong gương mẫu. Do đó mà họ được nhân dân tin cậy và được tập thể tôn vinh. Chính vì thế, trong lúc “*Đặc biệt, học tập và làm theo tấm gương đạo đức của Người*” phải xem tư tưởng “nêu gương về đạo đức” là việc làm hiệu quả để giữ vững vai trò “đảng viên đi trước, làng nước theo sau”⁽³⁾.

Đạo đức là một hình thái ý thức xã hội đặc biệt, trong đó tính tự nguyện, tự giác giữ vai trò chủ đạo, là động lực thúc đẩy quá trình hoạt động của mỗi cá nhân trong xã hội. *Nêu gương về đạo đức* là: “Phương pháp dùng uy tín đạo đức để tác động vào đối tượng nhằm làm chuyển biến ý thức, tình cảm và hành vi đạo đức của đối tượng theo yêu cầu của chuẩn mực đạo đức xã hội”⁽⁴⁾. Vì vậy, nêu gương về đạo đức là giải pháp hữu hiệu để khơi gợi tính tự nguyện, tự giác của con người trong giáo dục đạo đức cách mạng. Một tấm gương sáng về đạo đức có sức hấp dẫn, lôi cuốn, thuyết phục có tác dụng định hướng, điều chỉnh thái độ và hành vi đạo đức của con người giúp họ hoàn thiện bản thân, sống tốt hơn cho mình và cộng đồng. Năm 1924, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết trong bức thư gửi đồng chí thư ký của Ban phương Đông quốc tế cộng sản rằng: “Nói chung thì các dân tộc phương Đông đều giàu tình cảm và đối với họ, một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”⁽⁵⁾. Hồ Chí Minh đã nêu lên những phạm trù đạo đức cách mạng: trung với nước, hiếu với dân; cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư; yêu thương con người; tinh thần quốc tế trong sáng, thủy chung và cũng chính Người là một tượng đài của hình ảnh người chiến sĩ cách mạng hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc,

phục vụ nhân dân; là một con người giản dị, trong sáng, công tâm và liêm khiết; là trái tim bao la tình yêu thương cho mọi kiếp người; là hiện thân của người vô sản cách mạng đấu tranh hết mình vì độc lập, tự do, giải phóng con người trong toàn nhân loại. Người dốc lòng căn dặn cán bộ ta: “Phải làm gương cho đồng bào, phải siêng năng, hăng hái”⁽⁶⁾. Trong những ngày tháng gian khổ, khó khăn của kháng chiến chống thực dân, đế quốc xâm lược, Người khuyên: “...Trong việc cứu nạn đói, mình bảo người ta 10 ngày nhịn ăn một bữa mà chính đến ngày nhịn, mình lại cứ chén tỳ tỳ thì nghe sao được. Đáng lý dân nhịn một bữa mình nhịn hai bữa mới phải. Về việc khuyến nông cũng vậy, bảo người ta đào đất trồng ngô, trồng khoai mà lúc người ta làm mình lại ngủ thì sao được? Miệng nói tay phải làm mới được”⁽⁷⁾; “Hô hào dân tiết kiệm, mình phải tiết kiệm trước đã”⁽⁸⁾. Đạo đức Hồ Chí Minh là đạo đức cho toàn dân. Những tư tưởng đạo đức của Người, ai nghe cũng hiểu, cũng làm được nhưng cán bộ, đảng viên phải là người đi trước, phải là người thấm nhuần đạo đức cách mạng, phải gương mẫu, phải nhiệt huyết, phải trong sạch. Người khẳng định: “Lúc này, chúng ta không cần nói nhiều mà phải làm cho thật nhiều”⁽⁹⁾. Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng việc “nêu gương về đạo đức” trong công tác lãnh đạo quần chúng nhân dân. Người nói: “Trước mặt quần chúng, không phải ta cứ viết lên trán chữ “cộng sản” mà ta được họ yêu mến. Quần chúng chỉ quý mến những người có tư cách, đạo đức. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước”⁽¹⁰⁾. Như vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định

⁽³⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.11, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.171.

⁽⁴⁾ Nguyễn Hà Thanh, *Cẩm nang Tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb. Lao động, Hà Nội, 2007, tr.72.

⁽⁵⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.1, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.263.

⁽⁶⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.4, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.101.

⁽⁷⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.4, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.102.

⁽⁸⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.5, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.552.

⁽⁹⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.4, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.149.

⁽¹⁰⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.5, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.552.

tính cốt lõi tạo nên sự đồng thuận, ủng hộ từ phía nhân dân đối với người cán bộ lãnh đạo đó chính là tư cách, đạo đức cách mạng. Do đó, người cán bộ, đảng viên “Muốn làm cách mạng, phải cải cách tính nết mình trước tiên”⁽¹¹⁾. Quần chúng nhân dân chỉ tin, nghe theo và hành động khi người lãnh đạo có tư cách, phẩm chất đạo đức cách mạng trong sáng, vị công vong tư. Họ cũng lấy đó làm tấm gương trong rèn luyện bản thân. Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn người cán bộ trong công tác giáo dục nhân dân: “Mỗi con người đều có thiện và ác ở trong lòng. Ta phải biết làm cho phần tốt ở trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa xuân và phần xấu bị mất dần đi, đó là thái độ của người cách mạng. Đối với những người có thói hư tật xấu, trừ hạng người phản lại Tổ quốc và nhân dân, ta cũng phải giúp họ tiến bộ bằng cách làm cho cái phần thiện trong con người nảy nở để đẩy lùi phần ác, chứ không phải đập cho tơi bời”⁽¹²⁾. Để làm điều đó, Người nhắc nhở: “Lấy gương người tốt, việc tốt để hàng ngày giáo dục lẫn nhau là một trong những cách tốt nhất để xây dựng Đảng, xây dựng các tổ chức cách mạng, xây dựng con người mới, cuộc sống mới”⁽¹³⁾. Vì thế, Người chủ trương lấy ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “Người tốt, việc tốt”, từ đó phổ biến việc nêu gương về đạo đức cách mạng rộng rãi trong nhân dân. Người sớm nhận định: “Mấy chục năm nay, nhân dân ta thực hành chủ nghĩa Mác - Lênin bằng cách ra sức làm tròn nhiệm vụ cách mạng và sống với nhau có tình có nghĩa. Lấy gương người tốt, việc tốt có thật trong nhân dân và cán bộ, đảng viên ta mà giáo dục lẫn nhau, đó chính là một cách tuyên truyền, giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin thiết thực nhất”⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.5, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.552.

⁽¹²⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.12, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.558.

⁽¹³⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.12, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.558.

⁽¹⁴⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.12, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.554.

Hơn 80 năm trên con đường lãnh đạo nhân dân của Đảng Cộng sản Việt Nam, chúng ta nhận thấy sức hấp dẫn của chủ nghĩa cộng sản trước hết không phải là hình mẫu lý thuyết của nó về một hình thái kinh tế - xã hội có nền sản xuất phát triển cao mà là ở giá trị có đạo đức nhân văn cao cả là giải phóng con người. Trong đó, cụ thể, trực tiếp của nền đạo đức đó là ở những người cộng sản ưu tú, có phẩm chất đặc biệt, bằng tấm gương sống và hành động của mình, chiến đấu cho những lý tưởng tốt đẹp đã nêu ra thành hiện thực. Hơn 80 năm, nhân dân Việt Nam với niềm tin yêu, sự ủng hộ, tinh thần sẵn sàng che chở, sẵn sàng chiến đấu dưới lá cờ vinh quang của Đảng đã chứng minh Đảng ta là tổ chức đạo đức, văn minh. Tuy vậy, Đại hội Đảng lần thứ XI (tháng 1 năm 2011) nhận định: “...Tệ quan liêu, tham nhũng, lãng phí, tội phạm, tệ nạn xã hội, suy thoái đạo đức, lối sống... chưa được ngăn chặn, đẩy lùi”⁽¹⁵⁾. Các vụ án tham nhũng xảy ra với mức độ ngày càng nhiều hơn, phổ biến ở tất cả các cấp, các ngành với tính chất càng tinh vi hơn. Tham nhũng thật sự đã trở thành một vấn nạn lớn trong xã hội Việt Nam hiện nay đã biến tướng hết sức phức tạp, ngày càng có quy mô lớn và hình thức tinh vi gây thiệt hại nặng nề cho xã hội. Tham nhũng làm thất thoát tài nguyên, suy giảm nguồn lực của đất nước và về lâu dài đe dọa đến tăng trưởng kinh tế, làm xói mòn lòng tin của nhân dân trong nước cũng như cộng đồng nhà đầu tư quốc tế. Hiện tượng tham nhũng, lãng phí và quan liêu trong bộ máy công quyền thực sự bức xúc trong đời sống đạo đức hiện nay, làm bộ máy nhà nước bị mất đội ngũ cán bộ mẫn cán, gây lãng phí, thiệt hại cho ngân sách nhà nước, song cần nhận thấy rằng cái mất lớn nhất do tham nhũng gây ra đó là suy giảm nghiêm trọng lòng tin của nhân dân vào hệ thống chính trị và uy tín của chế độ. Kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng

⁽¹⁵⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.18.

là lòng dân, ý Đảng, là việc làm hết sức quan trọng và cấp bách trong giai đoạn hiện nay.

Ngày 17 tháng 8 năm 2011, tại Hà Nội, Ban Bí thư Trung ương Đảng đã tổ chức hội nghị quán triệt, triển khai thực hiện Chỉ thị 03-CT/TW của Bộ Chính trị và Kế hoạch 03-KH/TW của Ban Bí thư về tiếp tục đẩy mạnh việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Theo Ông Lê Hồng Anh, Ủy viên Bộ Chính trị, Thường trực Ban Bí thư, nhấn mạnh kết quả thực hiện cuộc vận động “*Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*” trong những năm qua đã khẳng định việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Người vừa có ý nghĩa cấp bách, trước mắt, vừa có ý nghĩa cơ bản, lâu dài đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta. Trên cơ sở đó, Đại hội XI của Đảng đã quyết định đưa việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh thành *nhiệm vụ thường xuyên trong Đảng và xã hội*⁽¹⁶⁾. Cán bộ, đảng viên là lực lượng tiên phong, đi trước, họ phải là tấm gương sáng về những chuẩn mực đạo đức của người cách mạng. Trước hết, đó là vì đời hỏi từ điều kiện giữ vững sự tin yêu của quần chúng nhân dân về tổ chức lãnh đạo cách mạng. Thứ hai, là điều kiện bắt buộc trong công tác giáo dục quần chúng nhân dân, muốn dân nghe và dân làm theo thì những người cán bộ lãnh đạo phải tuyệt đối gương mẫu. Cán bộ, đảng viên phải là hình mẫu về tinh thần: trung với nước, hiếu với dân; cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư; yêu thương con người và tinh thần quốc tế trong sáng thủy chung.

Giáo sư sử học Ấn Độ Xanti Mauroi đã nói: “Nhân loại dần dần nhường bước cho sự xuất hiện tàn nhẫn của ham muốn cá nhân, ích kỷ để thống trị như chưa từng thấy. Chính sự xuyên tạc các giá trị nhân đạo đã làm nảy sinh những sự thiên lệch nghiêm trọng khác, xa rời con đường biến đổi cách mạng về xã hội và văn hóa số phận con người xung quanh ta. Điều cần đến là một cuộc nổi dậy về đạo đức, một sự phục hưng mới, chống lại quá trình bất ổn định phi nhân tính này, ít nhiều nổi bật khắp thế giới. Ở giữa cơn khủng hoảng này, nhân loại đã sản sinh ra những danh nhân lỗi lạc làm nên thời đại như Lenin, Hồ Chí Minh và Găngđi là những người đã để lại những dấu ấn không thể sai lầm của mình để được tiếp tục theo đuổi trong các đảo lộn nhiều biến động”⁽¹⁷⁾. Cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh mãi mãi là tấm gương sáng ngời để chúng ta học tập và noi theo. *Nêu gương về đạo đức* mãi là bài học quý giá của người cán bộ, đảng viên trong hoàn thành nhiệm vụ cách mạng của mình. Đại hội lần thứ XI của Đảng (tháng 1 năm 2011) đã khẳng định: “Việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là nhiệm vụ quan trọng thường xuyên, lâu dài của cán bộ, đảng viên, của các chi bộ, tổ chức đảng và các tầng lớp nhân dân. Mỗi cán bộ, đảng viên không ngừng tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng, thực sự là một tấm gương về phẩm chất đạo đức, lối sống. Cán bộ cấp trên phải gương mẫu trước cán bộ cấp dưới, đảng viên và nhân dân”⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ <http://nld.com.vn/20110817115026270p0c1002/day-manh-viec-hoc-tap-va-lam-theo-tam-guong-dao-duc-ho-chi-minh.htm>

⁽¹⁷⁾ Viện Hồ Chí Minh, *Hồ Chí Minh sống mãi trong trái tim nhân loại*, Nxb. Lao động, Hà Nội, 1993, tr.115.

⁽¹⁸⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.257-258.